

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
"Ґрунтово-земельні ресурси і сталий розвиток держави"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3,0; годин -90; змістовних модулів - 2
Рік	1-й
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Тортик Микола Йосипович – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру Буяновський Андрій Олександрович - кандидат географічних наук, завідувач кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний телефон	0979614072
Е-mail:	grunt.ggf@onu.edu.ua, buyandi@ukr.net
Робоче місце	Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру (каб. 63, 64, 65)
Консультації	Очні консультації: 1 год., понеділок 9.00-10.00 Онлайн-консультації: ZOOM, за попереднім узгодженням часу в групі Telegram

КОМУНІКАЦІЯ

e-mail: grunt.ggf@onu.edu.ua, buyandi@ukr.net

телефон: 0979614072

соціальні мережі: Telegram

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни – ґрунтово-земельні ресурси України та світу, їх структура, сучасний стан і стратегія заходів щодо раціоналізації використання.

Пререквізити курсу: ефективність засвоєння змісту дисципліни суттєво підвищується після вивчення обов'язкових дисциплін, таких як «Філософія науки та професійна етика», «Інформаційні технології у науковій діяльності», «Історія, концепції та сучасні досягнення науки».

Метою курсу є викладання дисципліни є розширення й осучаснення знань здобувачів освітнього ступеня доктора філософії (аспірантів) про ІЗР світу й України, їхні сучасні використання та еколого-продукційний стан, стратегію заходів щодо раціоналізації їхнього використання та збереження як запоруки еколого-продовольчої безпеки і сталого розвитку держави, а також формування системи компетентностей майбутній науково-педагогічних працівників, здатних запропонувати наукове розуміння екологобезпечного використання і збереження ґрунтів і земель та відповідну методику досліджень їхнього еколого-продукційного стану.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- поглиблення і закріплення теоретичних знань аспірантів про ІЗР світу, України та свого регіону, їхній стан і проблеми раціонального використання й збереження як запоруки продовольчої і екологічної безпеки та сталого розвитку держави;

- набуття і вдосконалення досвіду проведення оцінки стану ґрунтів і земель досліджуваної території;

- застосування отриманих знань у вирішенні конкретних проблем і завдань раціоналізації використання і збереження ГЗР території та підвищення їхнього агроресурсно-екологічного потенціалу.

- формування завдань та умінь моніторингових досліджень стану ґрунтів і земель досліджуваної території й тенденцій їхньої подальшої зміни в умовах агрогосподарського використання;

- стимулювання самовдосконалення шляхом самоосвіти майбутніх фахівців за спеціальністю 106 Географія.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування в аспірантів наступних **компетентностей** або їх елементів:

а) загальних (ЗК): ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК04. Здатність породжувати нові ідеї (креативність); ЗК07. Здатність спілкуватися на фахову тематику з експертами з інших галузей; ЗК08. Здатність до усної і письмової презентації та обговорення результатів наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземними мовами.

б) спеціальних (фахових) компетентностей (СК): СК03. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру (в сфері економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів), оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; СК05. Здатність використовувати новітні інформаційно-комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності; СК07. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення, застосування наявних фундаментальних та створення нових цілісних знань; СК08. Здатність проводити пошук, обробляти, аналізувати та систематизувати наукову інформацію за темою дисертації, обирати методики і засоби вирішення наукових задач; СК09. Здатність демонструвати глибинні знання та розуміння основних концепцій, важливих фактів, принципів та теорій з географії; СК11. Здатність демонструвати знання сучасного стану, основних тенденцій та перспектив розвитку географічної науки, орієнтуватись в сучасних проблемах наукових досліджень в галузі географії та суміжних науках, продукувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких і практичних задач.

Очікувані результати навчання. В результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти повинні

знати:

- загальну характеристику ГЗР, їх функції і значення;
- ґрунтово-земельні ресурси світу, України і Одеської області, їхню структуру, забезпеченість ними жителів і сучасний стан формування власності на землю;
- стан ГЗР України та регіону з акцентом на процеси сучасної деградації та їхні негативні наслідки;
- стан меліорованих ґрунтів і земель України та регіону;
- стратегію раціоналізації використання та заходи зі збереження і розширеного відтворення еколого-продукційного потенціалу ґрунтів і земель України та Одеської області;
- принципи організації та основні завдання моніторингу ґрунтів і земель України;

вміти:

- навести характеристику ГЗР України та Одеської області;
- інтерпретувати результати оцінки еколого-продукційного стану ГЗР певного регіону України чи конкретного господарства;
- обґрунтувати стратегію раціонального використання земель і комплекс заходів з попередження деградації ґрунтів, їхньої охорони і підвищення родючості;
- обґрунтувати потребу та основні завдання моніторингу ґрунтів і земель певного регіону чи меліоративної системи України або конкретного господарства;

- готувати звіти, доповіді та наукові статті за результатами вивчення та оцінки стану ГЗР.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Навчальна дисципліна передбачає викладення лекційного матеріалу (16 год.) та проведення практичних занять (14 год.), а також самостійної роботи студентів (60 год.). Підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається і на самостійне вивчення предмета студентами. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: пояснювально-ілюстративний, порівняльно-географічний, проблемного викладення, пошуково-дослідницький; наочні (презентації в Power Point); практичні заняття, зокрема творчої спрямованості; робота з навчальною та навчально-методичною літературою, використанням інтернет-ресурсів під час самостійної роботи.

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовий модуль 1. ГЗР – поняття, їхні функції і значення. Структура і географія ГЗР, забезпеченість ними жителів Землі і нашої держави. Потенціал і можливості господарського освоєння ГЗР в межах різних ґрунтово-біокліматичних поясів Землі

Тема 1. Вступ. ГЗР – поняття, загальна характеристика, роль у функціонуванні біосфери та життєдіяльності людей, запорука продовольчої та еколого-економічної безпеки і сталого розвитку держави.

Тема 2. Географія, структура, площі та господарська освоєність ґрунтів і земель світу, забезпеченість ними жителів Землі і нашої держави. Потенціал і можливості господарського освоєння і використання нових земель в межах різних ґрунтово-біокліматичних поясів світу.

Змістовий модуль 2. ГЗР України та Одеської області – географія, загальна характеристика, оцінка сучасного ресурсно-екологічного стану. Структура заходів щодо використання та вартості земель. Стратегія раціоналізації використання ГЗР України і області, збереження та зростання їхнього ресурсно-екологічного потенціалу

Тема 1. Ґрунти і категорії земель України за основним цільовим призначенням, їх загальна характеристика. Оцінювання використання, вартості та стану ґрунтів і земель України з акцентом на ґрунти і землі масивів меліорації. Сучасний стан формування ринку землі в Україні.

Тема 2. Ґрунти і землі Одеської області, оцінка їхнього використання і сучасного ресурсно-екологічного стану. Процеси деградації ґрунтів і земель, масштаби їхнього розвитку та наслідки. Раціоналізація використання, заходи зі збереження, організація та основні завдання моніторингу ґрунтів і земель.

Рекомендована література

Основна

1. Паньків З. П. Земельні ресурси: навч. посібник. Львів: ВЦ ЛНУ, 2008. 272 с.
2. Земельні ресурси України / за ред. В.В. Медведєва та Т. М. Лактіонової: Колективна монографія. К.: Аграрна наука, 1998. 148 с.
3. Раціональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти: колективна монографія / за ред. акад.

- НААНУ С. А. Балюка, чл.-кор. АЕНУ А.В. Кучера. Харків: Смугаста типографія, 2015. 428 с.
4. Природа Украинской ССР. Почвы / Н. Б. Вернандер, И. Н. Гоголев, Д. И. Ковалишин и др. К. : Наук. думка, 1986. 217 с.
 5. Адаптація агротехнологій до змін клімату: ґрунтово-агрохімічні аспекти: колективна монографія/ За ред. С. А. Балюка, В.В. Медведєва, Б.С. Носка та ін. Харків: Стильна типографія, 2018. 364 с.
 6. Добровольский Г. В., Никитин Е. Д. Функции почв в биосфере и экосистемах. М. : Наука, 2000. 240 с.
 7. Балюк С. А. Ґрунтові ресурси України: стан і заходи їх поліпшення // Вісн. аграр. науки. 2010. №6. С. 5-10.
 8. Наукові основи охорони та раціонального використання зрошуваних земель України / за наук. редакцією С. А. Балюка, М. І. Ромащенко, В. А. Стащука. К.: Аграрна наука, 2009. 624 с.
 9. Михайлюк В. І., Біланчин Я. М. Оцінка земель: навч. посібник. Одеса: Чорномор'я, 2003. 90 с.

Додаткова

1. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 2 / С. П. Позняк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 286 с.
2. Балюк С. А., Медведєв В.В., Захарова М.А. Стан ґрунтів України та шляхи підвищення їх родючості в умовах оптимізації земельних ресурсів України // Землеробство: міжвідомч. наук. Зб. Вип. 85. 2013. С.14-24.
3. Класифікація сільськогосподарських земель як наукова передумова їх екологічнобезпечного використання. – 2-ге вид. доповн. / Д. С. Добряк, О. П. Канаш, Д. І. Бамбіндра, І. А. Розумний. К.: Урожай, 2009. 464 с.
4. Оцінювання стану ґрунтів України та їхньої привабливості для інвестування (рекомендації) / В.В. Медведєв, І. В. Пліско, О. М. Бігун, С. М. Шейко. Харків: Міська друкарня, 2013. 28 с.
5. Ґрунтознавство в Україні: історія та сучасність: монографія / Д.Г. Тихоненко, В.А. Вергунов, М.О. Горін, В.В. Морозов, Н.М. Новосад. Харків: Майдан, 2016. 408 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Паньків З.П. Земельні ресурси: навч. посібник. Режим доступу: http://geoknigi.com/book_view/php?id=1091.
2. Вісник Одеського національного університету. Географічні і геологічні науки. Режим доступу: <http://visgeo.onu.edu.ua/>

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання відбувається із дозволу деканату та відділу аспірантури за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час виконання контрольних робіт та складання заліку екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних гаджетів та девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із деканатом.
- Контрольні роботи проводяться шляхом тестування чи надання розгорнутої відповіді на питання, або поєднання декількох видів контролю.

Поточний контроль та оцінювання СР								Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	СР	T2	СР	T1	СР	T2	СР	30	100
5	5	10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів

Підсумковий контроль за дисципліною – залік. До здачі заліку допускається здобувач, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів. Для здобувачів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж необхідний мінімум (60) допускається доздача за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна чи взагалі відсутня оцінка.

Самостійна робота здобувачів

Робота здобувачів складається з самостійного опрацювання та вивчення навчального матеріалу з переліку тем, що наведені вище. Самостійна робота (СР) оцінюється за результатами підготовки і захисту рефератів, доповідей, поточного тестування. Під час оцінювання самостійної роботи здобувача за змістовим модулем максимально можлива кількість балів не може бути більшою 100%, які передбачено за оцінювання цього модуля.